

Criticism of Ruhollah Rahimi's Translation of the Novel "Under the Feet of Mothers" based on the Poetics Approach of the Translation by Henr Meschonnic in 1972

Abbas Ganjali

Associate Professor, Department of Arabic Language and Literature, Hakim Sabzevari University, Razavi Khorasan, Iran

Sayed Mahdi Nouri
keyzghani

Associate Professor, Department of Arabic Language and Literature, Hakim Sabzevari University, Razavi Khorasan, Iran

Masoud Salmani
Haghighi

P.h.D. Student of Arabic Language and Literature, Hakim Sabzevari University, Razavi Khorasan, Iran

Abstract

Today, translation theorists have taken a big step in the development of translation criticism methods by presenting their works and theories and have provided translators with the necessary platform to provide the desired translation. One of the theoreticians of this field is Henri Meschonnic. Translation poetics in the concept that is considered in this discussion, according to Meschonnic, is a kind of theory of text translation. Poetics deals with linguistic structure issues just as painting deals with image structures; because linguistics is the general knowledge of language structures. The poetics approach of Meschonnic's translation consists of concepts such as transparency and centripetalism, empirical application and theoretical application, and inter-poetics relationships. In this essay, relying on the descriptive-analytical method, the Persian translation of Ruhollah Rahimi's novel "Under the Feet of Mothers" with the title "Behesht-e Maman Ghaizah" is reviewed based on the poetics approach of artistic translation by Meschonnic. The result of the research shows that the translator has used literary devices such as metonymy and non-metonymy, which have the same aesthetic effect in the source and target text, in the field of inter-poetics relations. The language of the translated text is embedded in accordance with the norms of the Meschonnic's poetics approach and the target text, and the translator has tried to show the cultural signs of the language and ideological approach to the reader by providing an acceptable translation.

Keywords: Translation Criticism, Meschonnic's Translation Poetics, The Novel "Under the Feet of Mothers", Ruhollah Rahimi.

* Corresponding Author: masoud_s110@yahoo.com

How to Cite: Ganjali, A., Nouri keyzghani, S. M., Salmani Haghighi, M. (2023). Criticism of Ruhollah Rahimi's Translation of the Novel "Under the Feet of Mothers" based on the Poetics Approach of the Translation by Henri Meschonnic in 1972. *Translation Researches in the Arabic Language and Literature*, 13(28), 181-211. doi: 10.22054/RCTALL.2023.72500.1665

Introduction

Criticism of translation as a linguistic and intellectual activity, although in a traditional form, has existed in parallel with translation, and sometimes the translators themselves or even the authors have measured their work and that of others with the standards of their times. Criticism of literary translation in the 20th century has taken a more scientific and methodical direction after the works of Antoine Berman on the translation of prose, Henri Meschonnic and Effim Etkind on the translation of poetry (Ahmadi, 2015: 11). For sure, it is wrong to limit the criticism of literary translation to certain people. All schools of translation criticism, even those that did not speak directly about literature or are not from this field, have concepts and tools that are effective in translation criticism, such as the theory of comparative stylistics of Vienna and Darbelneh, which has a linguistic watershed, or the function-oriented theory of Katharina Reiss's translation criticism, or the interpretative theory of the Paris school (Danica Selekovitch-Marian Lederer) or the discourse theory of Jean Delisle.

Due to the fact that many novels have been translated from Arabic to Persian, it is felt necessary to make the translation process more scientific by criticizing the translation and evaluating the quality of the translation based on specific principles and elements. In order to prevent weakness and defects in translation, various and many approaches and models have been presented, the use of which increase the scientific and literary value of a work. Literary texts are always full of words, sentences and melodious constructions. One of the challenges of translators when translating such texts is to transfer the elements of the original text correctly and accurately in the translated text. Henri Meschonnic's poetics approach of artistic translation, which includes components such as (transparency and centripetalism, experimental application and theoretical application, and inter-poetics relations), is considered as a leading approach in providing translations in accordance with the criteria and frameworks of the original and target text. This research is based on the descriptive-analytical method and its purpose is to examine Ruhollah Rahimi's Persian translation of the novel "Under the Feet of Mothers " based on the aforementioned theory. The reason for choosing this novel and

Rahimi's translation of it is to have the necessary linguistic capacities and capabilities to adapt and implement the components of Henri Meschonnic's Poetics of Translating. In this research, the following two questions are answered:

1- Which of the components of the Henri Meschonnic's Poetics of Translating is more prominent in Rahimi's translation?

2- What is the function of the components of the mentioned approach in transferring the text message?

Literature Review

The subject of the present research has not been investigated in any article or thesis so far, but considerable theses and articles have been written with the focus of examining the translation of other novels based on the ideas put forward for translation, which are referred to below. Due to the fact that Antoine Berman has followed the views of people like Henri Meschonnic in presenting his theory, therefore, in this section, the works written based on Berman's theory are also mentioned:

- Valiullah Esmaili (2016), in his dissertation entitled Translation and Structural Criticism of the Novel *Kabartu wa Nasitu an Ansa* by Buthaina Al-Issa, has translated and criticized the fictional elements of the said novel. Individual theory was not used in the translation of this novel, and the translator relied on theory and general knowledge to translate the text and then criticize it.

- Ali Bashiri (2019), in the article Implementation of Antoine Berman's Theory of Deconstructive Trends in the Translation of a Novel from Persian to Arabic (a case study of two translations of *Boof-e Koor*), has examined the aforementioned translations based on Berman's theory. The result of the research shows that all the issues related to Antoine Berman's theory can be applied in the translation of this novel, except Glorification, and the reason for not achieving Glorification in the translation of this prose is that the type of this prose is a novel and it is of a modern type, and the goal of the author and as a result the translator of the novel is far from Glorification and the use of figures.

- Saber Mohseni (2019), in the article Investigation of Rhythm in the Persian Translations of Christian Boben Case Study: Mahvash Ghavimi's translation of *geai* (Idiot of the neighborhood) and Isabelle Bruges", has investigated the rhythm in Mahvash Ghavimi's translations of Christian Boben's works based on the artistic rhythm component of Meschonnic. The analysis of the translation of the two stories of *Ablah-e Mahaleh* and *Isabelle Bruges* shows that although the translator sometimes deviated from the rhythm of the original text due to language differences or complying with spelling rules, he was successful in recreating the rhythm and signs of orality (*oralité*) of the text.

- Rajaa Abu Ali and Behzad Esbaghi Giglo (2019), in the article Criticism and Analysis of Fatemeh Jafari's Translation of Rabi Jaber's Novel *Confessions* (*E'terifat*) based on the theory of deconstructive trends of Antoine Berman, investigated the aforementioned translation based on seven components of the deconstructive components of Berman.

The result of the research shows that, among the mentioned components, the expansion and the destruction of the rhythm of the text are among the most frequent factors of distortion of the text in the translation of Fatemeh Jafari, and these components also have an effect on ennoblement, and in some cases, we see an increase in the component of ennoblement in the translation.

Methodology

Based on the descriptive-analytical method and using online and library sources, this research has investigated Rahimi's Farsi translation of the novel "Under the Feet of Mothers" based on the poetics perspective of Henri Meschonnic's translation.

Conclusion

A total of 24 samples were selected to examine the poetics components of Meschonnic's translation, of which 5 samples were considered for the element of transparency and centripetalism, 11 for experimental application and theoretical application, and 8 for inter-poetics relations. With the investigations carried out on the translation

text, the components of experimental application, theoretical application, and inter-poetics relations in Rahimi's translation are more frequent and have more manifestations.

Considering that the mentioned novel has the characteristics of a literary text and has melodious folk and literary expressions and interpretations, and also despite the difference of cultural elements in the two languages, literal and direct translation cannot be appropriate to transfer meanings; therefore, the poetics approach of Meschonnic's translation is a solution in this situation and helps to provide a suitable and at the same time accurate translation.

In terms of transparency and centripetalism, the translator, taking into account the textual relationship between the original and target languages, as in the original text, used simple and unpretentious words and phrases in his translation, and his writing is full of rhythmic sentences with a pleasant pattern, which plays an important role in conveying the meaning and emotional load of the text.

In the section of experimental application and theoretical application, the translator has used the components considered for theoretical application such as deletion, displacement, and additions, in order to ennoble and glorify his text, which can be a special type of ideology in translation, adopted by the translator to advance his goals in order to provide a literary translation.

In the field of inter-poetics relations, it should be said that the translator has correctly used the tools needed to establish a precise and desirable relationship between the original text and the target text, and has responded to each of the prominent elements of the source text in the target text, and added to the integrity of the structure of the translated text. It can be said that the translator in this section has used literary devices such as metonymy and non-metonymy, which have the same aesthetic effect in the source and target text, well in his translation.

The language of the translated text is embedded in accordance with the norms of Meschonnic's poetics approach and the target text, and the translator has tried to show the cultural signs of the language and his ideological approach to the reader by providing an acceptable translation.

It can also be said that the translator understood the meaning of the words, phrases, and idioms relatively and expressed the equivalent of each of them in the translation according to the context of the target text and the elements determined for the Meschonnic approach. Therefore, it can be said that the translator has fulfilled his mission of finding the elements of meaning generation in the original text and then recreating them in the translation to an acceptable extent. Although he has made mistakes in a few cases.

پژوهش‌های ترجمه در زبان و ادبیات عربی

دوره ۱۳، شماره ۲۸، بهار و تابستان ۱۴۰۲، ۲۱۱-۱۸۱

rctall.atu.ac.ir

DOI: 10.22054/RCTALL.2023.72500.1665

نقد و بررسی برگردان روح‌الله رحیمی از رمان «تحت أقدام الأمهات» با تکیه بر رویکرد بوطیقای ترجمه هنری مشونیک ۱۹۷۲ م

عباس گنجعلی دانشیار، گروه زبان و ادبیات عربی، دانشگاه حکیم سبزواری، سبزوار، ایران

سید مهدی نوری کیدقانی دانشیار، گروه زبان و ادبیات عربی، دانشگاه حکیم سبزواری، سبزوار، ایران

مسعود سلمانی حقیقی * دانشجوی دکتری زبان و ادبیات عربی، دانشگاه حکیم سبزواری، سبزوار، ایران

چکیده

امروزه نظریه پردازان حوزه ترجمه با ارائه آثار و نظریات خود گامی بلند در جهت توسعه روش‌های نقد و بررسی ترجمه برداشته و بستر لازم را جهت ارائه ترجمه مطلوب، فرا روی مترجمان فراهم کرده‌اند. یکی از نظریه‌پردازان این حوزه، هنری مشونیک فرانسوی است. بوطیقای ترجمه در مفهومی که در این بحث مدنظر قرار داده می‌شود، به قول مشونیک نوعی نظریه ترجمه متون است. بوطیقا با مسائل ساختار زبانی سروکار دارد درست همان‌طور که نقاشی به ساختارهای تصویری می‌پردازد؛ چراکه زبان‌شناسی دانش کلی ساختارهای زبانی است. رویکرد بوطیقای ترجمه مشونیک متشکل از مفاهیمی چون شفافیت و مرکزگرایی، کاربردی و تجربی و کاربردی نظری و روابط بینا-بوطیقایی می‌باشد. در این جستار با تکیه بر روش توصیفی-تحلیلی، برگردان فارسی روح‌الله رحیمی از رمان «تحت أقدام الأمهات» با عنوان «بهشت مامان غیضه» بر اساس رویکرد بوطیقای ترجمه هنری مشونیک مورد نقد و بررسی قرار می‌گیرد. برآیند پژوهش نشان می‌دهد مترجم در بخش روابط بینا-بوطیقایی، صنایع ادبی نظیر مجاز و غیرمجاز را که دارای تأثیر زیباشناختی یکسانی در متن مبدأ و مقصد است به‌خوبی در ترجمه خود به کار برده است. زبان متن ترجمه، مطابق با هنجارهای رویکرد بوطیقای مشونیک و متن مقصد تعبیه شده و مترجم سعی کرده است تا با ارائه یک ترجمه قابل قبول، نشانه‌های فرهنگی زبان و رویکرد ایدئولوژیک خود را به خواننده نشان دهد. کلیدواژه‌ها: نقد ترجمه، بوطیقای ترجمه مشونیک، رمان «تحت أقدام الأمهات»، روح‌الله رحیمی.

۱. مقدمه

نقد ترجمه به‌عنوان فعالیت زبانی و فکری، هرچند به شکلی سنتی، به موازات ترجمه وجود داشته و گاهی خود مترجمان یا حتی نویسندگان کار خود و دیگران را با معیارهای زمانه خود سنجیده‌اند. نقد ترجمه ادبی در سده بیستم، پس از کارهای آنتوان برمن درباره ترجمه نثر، هنری مشونیک و افیم اتکیند^۱ درباره ترجمه شعر جهتی علمی‌تر و روشمندتر به خود گرفته است (احمدی، ۱۳۹۵: ۱۱). البته اشتباه است که نقد ترجمه ادبی را به افرادی خاص محدود کنیم. تمام مکاتب نقد ترجمه حتی آن‌ها که مستقیماً از ادبیات سخن نگفته‌اند یا از این حوزه نیستند دارای مفاهیم و ابزارهایی هستند که در نقد ترجمه کارایی دارند، چنین است نظریه سبک‌شناسی تطبیقی وینه و داربلنه که آبخوری زبان‌شناختی دارد یا نظریه نقش‌گرایی نقد ترجمه کاتارینا رایس^۲، یا نظریه تفسیری مکتب پاریس (دانیکا سلسکوویچ^۳ - ماریان لدرر^۴) یا نظریه گفتمانی ژان دولیل^۵.

نظریه‌های نقد ترجمه را می‌توان به دو شاخه اصلی تقسیم کرد: نظریه‌های لفظ‌گرا (والترینامین^۶، هنری مشونیک^۷ و آنتوان برمن^۸) که معطوف به متن اصلی، صورت متن و فرهنگ بیگانه هستند و نظریه‌های مقصدگرا (امبرتوراکو^۹، ژان رنه لادمیرال^{۱۰})، مکتب پاریس و نظریه‌های تجویزی) که سمت‌وسوی آن به خواننده، زبان و فرهنگ متن مقصد است؛ اما اگر بخواهیم جامع‌تر باشیم باید حتی شاخه‌های دیگری را نیز به آن اضافه کنیم: نظریه دریافت ترجمه و نقد جامعه‌شناختی ترجمه (کسانی چون ژان پیترس^{۱۱} و موریس پرنیه^{۱۲})، نظریه معناشناختی و نشانه‌شناختی ترجمه (فرانسوا راستیه^{۱۳}، ژانیس دلدال-

-
1. Effim, E.
  2. Reiss, K.
  3. Selekovitch, D.
  4. Lederer, M.
  5. Delisle, J.
  6. Benjamin, W.
  7. Meschonnic, H.
  8. Berman, A.
  9. Eco, U.
  10. Ladmiral, J. R.
  11. Peeters, J.
  12. Pergaier, M.
  13. Rastier, F.

رودیس^۱ و دندا گورله^۲) همگی ممکن است در نقد ترجمه به‌طور کلی کاربرد داشته باشد (همان: ۱۱-۱۲).

با توجه به این که رمان‌های بسیاری از عربی به فارسی ترجمه شده‌اند، بنابراین این ضرورت احساس می‌شود که با نقد ترجمه و ارزیابی کیفیت ترجمه بر اساس اصول و عناصر مشخص، فرآیند ترجمه به‌صورت علمی‌تر انجام شود. برای جلوگیری از ضعف و نقص در ترجمه، رویکردها و الگوهای متنوع و بسیاری ارائه شده است که به کارگیری آن‌ها باعث می‌شود ارزش علمی و ادبی یک اثر افزایش یابد. متون ادبی همواره آکنده از واژگان، جملات و ساخت‌های آهنگین است. یکی از چالش‌های مترجمان به هنگام ترجمه چنین متونی، انتقال درست و دقیق عناصر متن اصلی در متن ترجمه است. رویکرد بوطیقای ترجمه هنری مشونیک که در بردارنده مؤلفه‌هایی نظیر (شفافیت و مرکزگرایی، کاربست تجربی و کاربست نظری و روابط بینا- بوطیقای) می‌باشد، در جهت ارائه ترجمه‌های مطابق با معیارها و چارچوب‌های متن اصلی و مقصد به‌عنوان یک رویکرد پیشرو به شمار می‌رود. این پژوهش بر پایه روش توصیفی- تحلیلی بوده و هدف از آن، بررسی ترجمه فارسی روح‌الله رحیمی از رمان بر اساس نظریه مذکور است. علت انتخاب رمان مزبور و ترجمه رحیمی از آن، برخوردار بودن از ظرفیت‌ها و قابلیت‌های زبانی لازم جهت تطبیق و پیاده‌سازی مؤلفه‌های رویکرد بوطیقای ترجمه مشونیک است. در این پژوهش به دو پرسش زیر پاسخ داده می‌شود:

۱- کدام‌یک از مؤلفه‌های رویکرد بوطیقای ترجمه مشونیک در ترجمه رحیمی نمود

بیشتری دارد؟

۲- مؤلفه‌های رویکرد مزبور در انتقال پیام متن چه کارکردی دارد؟

۱-۱. پیشینه پژوهش

موضوع پژوهش حاضر تاکنون در هیچ مقاله یا پایان‌نامه‌ای انجام نشده است، اما پایان‌نامه و مقالات قابل ملاحظه‌ای با محوریت بررسی ترجمه رمان‌های دیگر بر اساس نظریات

1. Deledalle-Rhodes, J.

2. Gorlee, D.

مطرح شده برای ترجمه تألیف شده‌اند که در ادامه به آن‌ها اشاره می‌شود. با توجه به این که آنتوان برمن در ارائه نظریه خود از دیدگاه افرادی نظیر هنری مشونیک پیروی کرده است، بنابراین در این بخش آثاری که بر اساس نظریه برمن نگاشته شده‌اند نیز ذکر می‌گردد:

- ولی‌الله اسماعیلی (۱۳۹۶)، در پایان‌نامه خود با عنوان «ترجمه و نقد ساختاری رمان «کبرت و نسیئت آن آنسی» اثر «بثینه العیسی»، به ترجمه و نقد عناصر داستانی رمان مذکور پرداخته است. در ترجمه این رمان از نظریه فردی استفاده نشده است و مترجم با تکیه بر نظریه و دانش عمومی اقدام به ترجمه متن و سپس نقد آن کرده است.

- علی بشیری (۱۳۹۹)، در مقاله «پیاپی‌سازی نظریه گرایش‌های ریخت‌شکناهی آنتوان برمن در ترجمه رمان از فارسی به عربی (بررسی موردی دو ترجمه از بوف کور)»، به بررسی ترجمه‌های مذکور بر اساس نظریه برمن پرداخته است. برآیند پژوهش نشان می‌دهد تمامی موارد مربوط به نظریه آنتوان برمن در ترجمه این رمان، جز آراسته‌سازی قابل تطبیق است و علت دست نیافتن به آراسته‌سازی در ترجمه این نثر آن است که نوع این نثر رمان است و آن هم از نوع مدرن و هدف نویسنده و در نتیجه مترجم رمان، از زیباسازی و استفاده از آرایه‌ها تا حد زیادی به دور است.

- صابر محسنی (۱۳۹۹)، در مقاله «بررسی ریتم در ترجمه‌های فارسی آثار کریستیان بوبن مورد مطالعه: ترجمه مهوش قویمی از geai (ابله محله) و Isabelle Bruges (ایزابیل بروژ)»، به بررسی ریتم در ترجمه‌های مهوش قویمی از آثار کریستیان بوبن بر اساس مؤلفه ریتم هنری مشونیک پرداخته است. بررسی ترجمه دو داستان ابله محله و ایزابیل بروژ نشان می‌دهد هرچند مترجم به دلیل تفاوت‌های زبانی یا برای رعایت قواعد درست‌نویسی گاهی از ریتم متن اصلی فاصله گرفته، اما در بازآفرینی ریتم و نشانه‌های شفاهیت (oralité) متن موفق بوده است.

- رجاء ابوعلی و بهزاد اسبقی گیگلو (۱۳۹۹)، در مقاله «نقد و بررسی ترجمه «فاطمه جعفری» از رمان اعترافات «ربیع جابر» بر اساس نظریه گرایش‌های ریخت‌شکناهی آنتوان برمن»، ترجمه مذکور را بر اساس هفت مؤلفه از مؤلفه‌های ریخت‌شکناهی متن «برمن» نقد و بررسی کرده است. برآیند پژوهش نشان می‌دهد در بین مؤلفه‌های یادشده، اطباب کلام و

تخریب ضرب آهنگ متن از پربسامدترین عوامل تحریف متن در ترجمه فاطمه جعفری است و این مؤلفه‌ها در تفاخرگرایی نیز تأثیر گذاشته و در مواردی شاهد افزایش مؤلفه تفاخرگرایی در ترجمه او هستیم.

در این جستار ترجمه فارسی رحیمی از رمان «تحت أقدام الأمهات» بر اساس دیدگاه بوطیقای ترجمه هنری مشونیک موردنقد و بررسی قرار می‌گیرد تا علاوه بر معرفی یکی دیگر از تکنیک‌های نوین نقد ترجمه، میزان تأثیر آن بر کیفیت انتقال پیام به زبان مقصد متبلور گردد. تفاوت پژوهش حاضر با سایر پژوهش‌ها در نوع چارچوب نظری، عناوین و تحلیل داده‌ها است.

۱-۲. ضرورت و اهمیت پژوهش

از آنجایی که مطالعه ترجمه بر اساس نظرات جدید، افق‌های دانشی محققان را گسترش می‌دهد و زمینه را برای آشنایی آن‌ها با روش‌های نوین نقد ترجمه فراهم می‌آورد، از این رو نگارش چنین مقاله‌ای بر اساس رویکرد بوطیقای ترجمه مشونیک می‌تواند در حوزه نقد و بررسی ترجمه و شیوه‌های ارائه ترجمه شیوا و روان با تکیه بر شاخصه‌های در نظر گرفته‌شده در این رویکرد کاربرد داشته باشد.

۲. معرفی رمان «تحت أقدام الأمهات» و ترجمه آن

رمان «تحت أقدام الأمهات» با عنوان «بهشت مامان غیضه» اثر بثینه العیسی (۱۹۸۲م) نویسنده کویتی است. این نویسنده در دانشگاه کویت مدیریت بازرگانی خوانده است و تا امروز، یک مجموعه مقاله و پنج رمان منتشر کرده است که برنده چند جایزه ادبیات عرب و جوایز ادبی بین‌المللی شده‌اند. این اثر به‌عنوان یکی از آثار عربی برجسته در حوزه ادبیات جهان به‌خصوص ادبیات زنانه به‌شمار می‌رود. از ویژگی‌های بارز آن می‌توان به چندصدایی و تعدد شخصیات اشاره کرد. رمان مزبور حول محور مشکلات زنان در جوامع سنتی است و شخصی به نام «غیضه» شخصیت محوری و نماینده نسل اول زنان کویت است. غیضه در سن بسیار پایین و با درخواست پدر، بی‌اراده، با پسرعمویش ازدواج

می‌کند. کتاب مذکور را روح‌الله رحیمی در سال ۱۳۹۸ به زبان فارسی برگردان کرده است.

۳. هنری مشونیک و بوطیقای ترجمه

هنری مشونیک شاعر و مترجم یهودی - فرانسوی است. او با فراگیری زبان عبری دست‌اندرکار ترجمه کتاب مقدس شد و این تجربه او را به مطالعات بیشتری در زمینه ترجمه و زبان برانگیخت که حاصل آن‌ها، تألیف مقالات و کتاب‌های متعددی است که در آن‌ها تأثیر هومبولت^۱، سوسور^۲ و به‌خصوص امیل بنونیست^۳ (زبان‌شناس فرانسوی) مشهود است. او ترجمه را کنشی اخلاقی و سیاسی می‌داند و متأثر از بنونیست، معتقد است تحقق چنین کنشی نیازمند آن است که نه کلمه و نه حتی گزاره؛ بلکه گفتار را واحد ترجمه قرار دهیم (https://www.farhangemrooz.com/news/36222). بوطیقای ترجمه مشونیک متشکل از چند مفهوم بنیادین از جمله شفافیت و مرکز‌گریزی، روابط میان کاربست تجربی و کاربست نظری و روابط بینا-بوطیقایی است (احمدی، ۱۳۹۵: ۸۵).

۳-۱. شفافیت و مرکز‌گریزی

نخستین مفهوم، شفافیت است. مشونیک آن را این‌گونه می‌شناساند: «مفهوم شفافیت (به همراه دنباله اخلاقی شده آن یعنی تواضع مترجمی که می‌خواهد در سایه باشد) متعلق به داوری عمومی است، به‌مثابه ناآگاهی نظری و کم‌اهمیت شمردن، خاصه از طرف ایدئولوژی که از خود غافل است. در مقابل این مفهوم، مرکز‌گریزی قرار دارد» (مشونیک، ۱۹۷۲: ۳). شفافیت به این معناست که ویژگی‌های متن و زبان مبدأ در آینه و شیشه‌های شفاف ترجمه قابل مشاهده باشند.

مرکز‌گریزی مفهوم اساسی دیگری در بوطیقای ترجمه مشونیک است. «مرکز‌گریزی یعنی رابطه متنی دو متن در دو زبان-فرهنگ، حتی در ساختار زبانی زبان؛

---

1. Humboldt
2. Saussure
3. Benveniste, E.

چراکه این ساختار زبانی در نظام زبانی ارزش است. در واقع مرکزگرایی همان حرکت کردن از یک زبان به زبان دیگر در جهت انتقال پیام و مضمون کلام است» (مشونیک، ۱۹۷۲: ۳). تازگی کار مشونیک این است که در کنار مفهوم «شفافیت» مفهوم دیگری یعنی «مرکزگرایی» را طرح می‌کند که واقعیت دیگری از کار ترجمه را در بر می‌گیرد (احمدی، ۱۳۹۵: ۱۵۶).

۱- مَلِكُ الْمَلُوكِ وَأَمِيرُ الْأُمَرَاءِ وَشَيْخُ الشُّيُوخِ وَفَارِسُ الْفُرْسَانِ بَدُونِ عَرْشِهِ أَوْ صَوْلَجَانٍ أَوْ سَيْفٍ أَوْ فَرَسٍ (العيسى، ۲۰۰۹: ۱۹).

۱- ترجمه: شاه شاهان، امیر امرا، بزرگ بزرگان و فرمانده یکه سواران، منتهی بدون تخت، بدون عصای شاهی، بدون شمشیر، بدون اسب (رحیمی، ۱۳۹۸: ۱۸).

۲- سَتَكُونُ فَطُومَةٌ قَدْ اَنْتَزَعَتْ مِنْ رَأْسِ مُضَاوِي خُصَلَاتٍ أُخْرَى، وَسَتَكُونُ مُضَاوِي قَدْ غَرَزَتْ فِي زَنْدِ فَطُومَةِ أَظْفَارِهَا أُخْرَى، سَيَكُونُ الصَّبِيُّ قَدْ اِكْتَفَى بِالصَّمْتِ وَالتَّفْرُجِ بَدُونِ أَيِّ نَوْعٍ مِنَ الْاِنْحِيَاظِ (العيسى، ۲۰۰۹: ۳۹).

۲- ترجمه: فطومه بازم از سر مضوی یک دسته مو کنده و مضوی دوباره ناخن‌هایش را توی دستان فطومه فرو کرده، این میان، فهاد هم بدون این که طرف یکی از آن‌ها را بگیرد نشسته و دعوایشان را تماشا کرده (رحیمی، ۱۳۹۸: ۴۳).

۳- بَعْدَ مَضِيِّ عَشْرَةِ أَيَّامٍ عَلَى الْحَادِثَةِ وَقَبْلَ وِلَادَةِ فَهَادِ بْنِ عَلِيٍّ بِيَوْمِينَ أُسْدَكْتَ شَهْلَةً بَوْشَيْتَهَا عَلَى وَجْهِهَا وَكَلَّتَ جَسَدَهَا بِعَبَاءِ تَهَا السَّوْدَاءِ وَارْتَدَّتْ قَفَّازَاتُهَا السَّوْدَاءِ وَجَوْرَابِهَا السَّوْدَاءِ وَحِذَاءِهَا الْأَسْوَدَ وَجَرَجَرَتْ خَلْفَهَا حَقَائِبُهَا السَّوْدَاءِ فِي عَائِلَةِ زَوْجِهَا الْمُتَوَفَّى (العيسى، ۲۰۰۹: ۷۱).

۳- ترجمه: ده روز بعد از آن جریان و دو روز قبل از به دنیا آمدن فهاد، شهله پوشیده‌اش را پوشید، چادر سیاهش را تنش کرد، دستکش سیاهش را دستش کرد، جوراب‌های سیاهش را پایش کرد، کفش‌های سیاهش را پوشید، چمدان‌های سیاهش را در دستش گرفت و به سمت خانه شوهر متوفایش راه افتاد (رحیمی، ۱۳۹۸: ۷۹).

۴- حَدَّثَنَا جَدَّتِي عَنْ نُحُولِ خُصْرِهَا فِي شَبَابِهَا عَنْ شَعْرِهَا خَرَفَى الطُّولَ الَّذِي يُلَامَسُ

رَبَلْتِي سَاقِيهَا وَالْعَيْنَيْنِ الْبَدْوِيَّتَيْنِ الْقَاسِيَتَيْنِ وَالْحَاجِبَيْنِ الْكَثِيفَيْنِ وَالْأَنْفَ الْعَرَبِيَّ الْمَعْقُوفَ
وَالشَّفَاهُ الْمُقْوَسَةَ الْمُتَفَجِّرَةَ عُنُقَوَانًا وَالْبَشْرَةَ الْمَرْمَرِيَّةَ الْبَيْضَاءَ (العيسي، ۲۰۰۹: ۹۵).

۴- ترجمه: مادر بزرگم همیشه از زیبایی خیره‌کننده‌اش در ایام جوانی حرف می‌زد، از
کمر باریکش، از موهای پرپشتش که تا پشت زانو می‌رسید، چشم‌های درشت فتنه
انگیزش، ابروان پرپشتش، بینی مستقیم بی‌انحنایش، لب‌های قلوه‌ای با طرواتش و از پوست
سفید مرمرش (رحیمی، ۱۳۹۸: ۱۰۸).

۵- قَبْلَتُهُ فِي جَبِينِهِ، فِي خَدَيْهِ، فِي أَنْفِهِ، فِي عَيْنَيْهِ، وَمَا بَيْنَ عَيْنَيْهِ، فِي شَعْرِهِ، فِي كَتْفَيْهِ،
فِي ذِرَاعَيْهِ، فِي يَدَيْهِ، فِي سَاقَيْهِ، فِي قَدَمَيْهِ، فِي أَصَابِعِهِ، فِي أَظْفَارِهِ، فِي بَطْنِهِ، فِي صَدْرِهِ، فِي
أَرْبَعَةِ أُذُنِهِ، قَبْلَتُهُ كَثِيرًا، كَثِيرًا، كَثِيرًا... (العيسي، ۲۰۰۹: ۵۵).

۵- ترجمه: بعد پیشانی‌اش را بوسید، همین‌طور بینی‌اش، چشم‌هایش، بین دو چشمش،
مویش، شانه‌هایش، بازوهایش، دست‌هایش، زانوهایش، پاهایش، انگشتانش، ناخن‌هایش،
شکم‌ش، سینه‌اش، نرمی گوشش را. یک ریز می‌بوسیدش... (رحیمی، ۱۳۹۸: ۶۰).

در مثال نخست واژه‌های «شاه شاهان، بزرگ بزرگان و فرمانده یکه‌سواران» دارای
حروف پایانی هماهنگ و آهنگین هستند. مترجم به منظور حفظ ریتم کلام و شکل و فرم
موسیقایی آن، از برابرنهادی با آوای کلامی برابر استفاده کرده است که این امر باعث
ایجاد یک نوع موسیقی در متن شده و بر ذهن اثر و جلب نظر او تأثیر می‌گذارد.

در مثال دوم نیز مترجم با به‌کارگیری واژگانی نظیر «کنده، کرده و نشسته» که به
حرف «ه» ختم شده‌اند، به رسالت خویش در رعایت لحن و آهنگ کلام عمل کرده و متن
مقصد را هم پای متن مبدأ در راستای انتقال هرچه بهتر معنا و نیز اثر گذاری بیشتر بر ذهن و
روان مخاطب قرار داده است. هنری مشونیک با عمق بخشیدن به دیدگاه بنونست، به ما
می‌آموزد ریتم «ساختاری» است که معنا را در «گفته» سازماندهی و رد پای سوژه را در آن
نمایان می‌کند (مشونیک، ۱۹۸۲: ۷۰-۶۹).

در نمونه سوم، چهارم و پنجم مترجم با استفاده از ضمیر متصل «اش» در پایان هر
یک از واژگان درصدد انتقال پیام متن اصلی با تکیه بر یک متن سرشار از آهنگ و
موسیقی است. می‌توان گفت مترجم می‌توانست تمامی ضمائر متصل را در قالب یک

ضمیر در زبان مقصد انتقال دهد، اما به منظور حفظ آوای متن، اقدام به ترجمه تمامی ضمائر کرده است که این منجر به ایجاد یک نوع ضرب آهنگ معنایی خاص در متن ترجمه شده است که با ساختار آهنگین متن اصلی تناسب دارد. در حقیقت توفیق اصلی مترجم در تکرار ضمیر «اش» در سه مثال ۳، ۴ و ۵ و همچنین صفت «سیاه» در نمونه سوم است که به طور پیوسته در متن ترجمه به کار رفته است. نکته دیگری که در خصوص مثال‌های سوم تا چهارم باید گفت این است که مترجم کلمه و عبارت‌هایی که در متن اصلی با ویرگول در پی هم آمده‌اند، از به کار بردن حرف ربط «و» در متن مقصد خودداری کرده است؛ در نتیجه ریتم منقطع متن مبدأ که گذر کند زمان را یادآوری می‌کند، در ترجمه ایجاد شده است. همان‌گونه که مشونیک بیان می‌کند هر متن ریتم خاص خود را دارد که نقشی اساسی در معنایی آن ایفا می‌کند؛ وظیفه مترجم کشف عناصر معنایی یا روش‌های تولید معنا در متن اصلی و سپس بازآفرینی آن در ترجمه است که مشونیک از آن به عنوان «مطابقت بوطیقای» بین متن اصلی و ترجمه یاد می‌کند و معتقد است که ترجمه نوعی بوطیقای تجربی است (محسنی، ۱۳۹۹: ۳۱۴).

عدم رعایت ساخت بندی واژگان و چینش صحیح آن‌ها مطابق با متن اصلی و حذف علائم نگارشی موجبات تخریب لحن و ضرب آهنگ کلام را فراهم می‌آورد. همچنین می‌توان گفت مترجم در این بخش سعی داشته تا با رعایت اصول اخلاقی و حرفه‌ای مربوط به ترجمه، در سایه حرکت کند که این امر در ترجمه وی مشهود است. همچنین می‌توان گفت با توجه به نوع ترجمه‌ای که مترجم ارائه داده است، شفافیت و مرکز‌گرایی در آن دیده می‌شود. بدین صورت که با استفاده از مؤلفه شفافیت، خصوصیات زبانی متن اصلی از جمله بازآفرینی ریتم را در آینه ترجمه خود نمایان ساخته و هم با حرکت از زبان عربی به سمت زبان فارسی به منظور انتقال درست پیام مورد نظر، مرکز‌گرایی را بازتاب داده است.

رحیمی با ارائه ترجمه‌های مذکور به دنبال این است تا به متن بیگانه صورتی دوباره ببخشد و در عین حال آگاه است که محصول کار وی در هر حال با متن اصلی دارای روابط متقابل و وابستگی دوسویه از نوع روابط بوطیقای است. در ترجمه، انتقال مضمون بدون

در نظر گفتن لحن نویسنده به صورت مناسب انجام نمی‌شود، بنابراین معنی وقتی به صورت کامل منتقل می‌شود که چه گفتن و چگونه گفتن هر دو انتقال یابد. مترجم با در نظر گرفتن لحن نویسنده و نیز انتخاب واژگان و برابرنهادهای ریتمیک در انتقال معنی، حفظ لحن و ضرب‌آهنگ موفق بوده است. مترجم باید با به کارگیری عناصری نظیر زمان، تم، آوا، واژگان و نحو جمله فضای حاکم بر متن را به درستی به خواننده القا کند (شادمان و عربی، ۱۴۰۱: ۸۹).

مشونیک بر دو مفهوم ریتم و نوای گفتار تمرکز می‌کند و به عقیده او، برای کشف و آشکار کردن معنایابی متن اصلی، بوطیقای ترجمه باید دو عامل ریتم و نوای گفتار را در نظر بگیرد. مشونیک ریتم را سازمان‌دهی و مشی معنا در گفتمان معرفی می‌کند و آن را با سامان‌دهی (از نوای گفتار تا لحن) جنبه فردی و مشخصه گفتار و تاریخت آن مربوط می‌داند. به عقیده او این ریتم را نمی‌توان پیش‌بینی و پیش‌گویی کرد و روش تنفس متن است. خاصیت و یگانگی متن به بودن یا نبودن ریتم بستگی ندارد، بلکه بر ماهیت ریتم استوار است که همیشه یکسان نیست (مشونیک، ۱۹۹۹: ۳۱۹).

۳-۲. کاربست تجربی و کاربست نظری

برای آنکه ترجمه‌شناسی از حوزه تجربه خارج شود و تبدیل به دانش گردد، باید ضرورتاً از آستانه تجربه‌گرایی به نظریه‌پردازی گذر کند؛ اما این کاربست نظریه‌پردازانه به هیچ وجه به معنی نادیده انگاشتن عمل ترجمه که در نهایت پایه هرگونه بوطیقای متن ترجمه شده باید باشد، نیست. کاربست نظری باید با این تفکر که می‌خواهد از طریق حذف‌ها یا اضافات، متن ترجمه‌شده را به نفع زبان مقصد و به زیان متن اصلی «بیاراید» مبارزه کند (همان: ۸۶). این نکته‌ای است که خود مشونیک بر آن تأکید می‌ورزد: «رابطه بوطیقایی میان متن و ترجمه متضمن نوعی فعالیت فکری و ایدئولوژیکی ملموس علیه سلطه اندیشه زیبا کنندگی (آرایش ادبی) است که مشخصه آن عبارت است از دست زدن به حذف‌ها (مانند حذف تکرارها)، اضافات، جابه‌جایی‌ها و تغییرات آن‌هم بر اساس تفکری بلا تغییر از زبان و ادبیات، تفکری که محصول کار (تولید) مترجمان را همچون محصولی

ایدئولوژیک تعریف کرده درحالی که تولید متن همیشه و حداقل تا اندازه‌ای ضد ایدئولوژیک است. شاعرانه کردن (ادبی کردن) یعنی گزینش عناصر تزیینی مطابق با نوشتار جمعی جامعه‌ای معین در زمانی معین، یکی از کارهای بسیار رایج در حوزه سلطه زیباکنندگی است (مشونیک، ۱۹۷۲: ۷).

۳-۲-۱. حذف و تقلص ناشی از تکرار

حذف به‌عنوان یکی از راهبردهای آراسته سازی متن مقصد از سوی هنری مشونیک به شمار می‌رود. در این روش مترجم با شرایطی مواجه می‌شود که بخشی از قسمت‌های یک متن را که تکراری به نظر می‌رسد به‌منظور جلوگیری از خسته شدن خواننده حذف می‌کند (زرکوب و صدیقی، ۱۳۹۲: ۴۵). بدیهی است عناصر مهم و کلیدی قابل حذف نیستند و این کار نباید بهانه‌ای به دست مترجم دهد که هر جا خود را ناتوان دید یا کاهلی کرد یا تعجیل داشت به این تمهید متوسل شود (هاشمی میناباد، ۱۳۹۶: ۲۵۰).

۱- وَأَنَّ فَطُومَةَ هِيَ جَاسُوسَةُ الْعَجُوزِ الْمُفْضَلَةِ تَنْقُلُ إِلَيْهَا جَمِيعَ الْأَخْبَارِ وَتَرْصُدُ لَهَا آخِرَ

الأنباء (العيسى، ۲۰۰۹: ۸۴).

۱- ترجمه: مخصوصاً آن که او جاسوس موردعلاقه مادرم بود. هر چه را که توی خانه

و بیرون از آن اتفاق می‌افتاد سریع کف دست مادرم می‌گذاشت (رحیمی، ۱۳۹۸: ۹۵).

۲- رَحَتْ أَمْضَغُ السُّكَّرَ بِالشَّايِ، عَقَبْتُ جَدَّتِي عَلَى عَادَتِي السَّيِّئَةِ فِي مَضْغِ السُّكَّرِ

وَحَدَّرْتَنِي رُقِيَهُ بَأَنِّي إِذَا مَا وَاصَلْتُ مَضْغَ السُّكَّرِ وَمَضْمَصَهُ السَّكَاکِرَ فَسَيَنْتَهِي الْأَمْرُ بِي بِلَا

أسنان (العيسى، ۲۰۰۹: ۱۳۱).

۲- ترجمه: وقت نوشیدن چای دانه‌های شکر را گاز می‌زدم. مادربزرگم من را به

خاطر این کار دعوا کرد. رقیه هم پشت بندش گفت اگر به این عادتم ادامه بدهم به‌زودی

دندان‌هایم را از دست خواهم داد (رحیمی، ۱۳۹۸: ۱۴۹).

۳- رَأَيْتُ فَطُومَ تَحْمَرٍ وَتَخْضِرٍ وَتَزْرُقٍ وَتَشْحَبُ شَفْتَاهَا (العيسى، ۲۰۰۹: ۱۳۳).

۳- ترجمه: فاطمه بیچاره سرخ و سفید شد (رحیمی، ۱۳۹۸: ۱۵۱).

۴- دَمَعَتْ عَيْونُنَا، فَبَقَدِرِ مَا هُوَ حُضُورُهُ قَارِسٌ وَحَتْمِيٌّ، يُلَطِّخُ الْجِدْرَانَ وَ يَمَالُ الْبَرَاوِيزَ وَ

يَقْطُرُ مِنَ الْأَعْيُنِ، كَانِ قَدْ مَضَى زَمَنٌ طَوِيلٌ عَلَيَّ آخِرَ مَرَّةٍ ذَكَرْنَاهُ فِيهَا صِرَاحَةً (العيسى، ۲۰۰۹: ۷۷).

۴- اشک در چشم‌هایش حلقه زد. هرچند حضور دایات را به جای خانه حس می‌کردیم اما مدت زیادی بود که اسمش را به زبان نیاورده بودیم و درباره‌اش حرف نزده بودیم (رحیمی، ۱۳۹۸: ۸۷).

در نمونه‌های ۱ تا ۳ ترکیب‌هایی نظیر «ترصد لها الأبناء، مضغ السكر و مصمصه السكاكر و تخضر و تزررق و تشحب شفتاها» از متن مقصد حذف شده‌اند. می‌توان گفت این امر خللی در ساختار معنا ایجاد نمی‌کند؛ چراکه عبارت و کلمات دیگری با همان مضمون به صراحت در متن اصلی ذکر شده است. گاهی عناصری را که در متن اصلی رمان به آن تصریح شده است می‌توان آن را در متن مقصد با تلویح، بیان یا به طور کلی حذف کرد (شادمان و عربی، ۱۴۰۱: ۸۶).

در مثال چهارم مترجم ترجمه عبارت «يلطخ الجدران ويملاً البراویز ويقطر من الأعین» را از قلم انداخته است. با توجه به این که برای ترکیب مذکور قرینه یا تکراری در قبل و بعد آن وجود ندارد، حذف آن از متن ترجمه معقول و منطقی به نظر نمی‌رسد. این امر می‌تواند باعث پیچیدگی و آشفتگی ذهن خواننده پیرامون معنای آن گردد و به بافت متن اصلی و مقصد آسیب وارد نماید.

فرآیند تقلیل و حذف متن در ترجمه به دو شیوه انجام می‌گیرد: نخست اینکه مترجم جمله‌ای را که متشکل از چند فرآیند است به فرآیندهای کمتری تقلیل دهد یا آنکه جمله‌ای که دارای حداقل یک فرآیند است را به جمله‌ای فاقد فرآیند مثلاً یک عنصر اسمی یا قیدی و ... تبدیل کند. در شیوه دوم تقلیل می‌تواند شامل حذف عامل، واژه یا جمله و یا سازه‌های بزرگ‌تر از آن در متن ترجمه شده باشد (میرحسینی، ۱۴۰۲: ۲۱۲).

۳-۲-۲. جابه‌جایی یا تغییر گروه واژه‌ها

دومین تکنیک آراسته‌سازی متن ترجمه از نظر مشونیک، جابه‌جایی گروه واژه‌هاست. گاهی به منظور انتقال روان معنا، نقش دستوری کلمات تغییر پیدا می‌کند. این روش یکی از هفت تکنیک‌های وینه و داربلینه می‌باشد که در کتاب سبک‌شناسی مقایسه‌ای فرانسه و انگلیسی مطرح شده است. در این شیوه، بخشی از گفتمان با بخشی دیگر بی‌آنکه محتوای پیام تغییر پیدا کند، جابه‌جا می‌شود (زرکوب و صدیقی، ۱۳۹۲: ۴۲).

۱- وإذا ما أرادت إحدى أمهاتنا أن تذهب إلى السوق لشراء البيض والميونيز وجب عليها أن تحدد معها موعدا لكي يكون محرما في تبضعها (العيسى، ۲۰۰۹: ۱۹)

۱- ترجمه: اگر یکی از مادران ما می‌خواست به بازار برود تا تخم‌مرغ و مایونز بخرد می‌بایست زمان معینی را با او هماهنگ می‌کرد تا در آن زمان او به‌عنوان محرّم همراهش به بازار برود (رحیمی، ۱۳۹۸: ۱۹).

۲- كان لفهاد بن علي وجه آخر يرجع الفضل باكتشافه إلى خالتي هيلة فهو على الأقل (العيسى، ۲۰۰۹: ۲۰)

۲- ترجمه: فهاد چهره دیگری هم داشت که خاله‌ام، هيله آن را کشف کرده بود (رحیمی، ۱۳۹۸: ۱۹)

۳- كُنْتُ أَعْسِلُ الْأَوَانِي وَالْقُدُورَ، أَتَشَاغَلُ بِهَا لِحِينَ عُودَةِ الْأَبْطَالِ إِلَى جَسَدِ الْحِكَايَةِ (العيسى، ۲۰۰۹: ۳۹)

۳- ترجمه: داشتم ظرف‌ها و ماهی‌تابه را می‌شستم. خودم را با شستن آن‌ها سرگرم کرده بودم تا زمانی که قهرمان‌های داستان برگردند (رحیمی، ۱۳۹۸: ۴۳).

۴- هَلْ تَبْقِينَ لِسَاعَتَيْنِ مُتَوَالِيَتَيْنِ بَدُونِ أَكْلِ يَا خَالَةَ؟ (العيسى، ۲۰۰۹: ۱۳۶).

۴- ترجمه: آیا می‌توانی دو ساعت پشت سرهم غذا نخوری خاله؟ (رحیمی، ۱۳۹۸: ۱۵).

در مثال‌های ۱ تا ۴ واژگانی مانند: «شراء، تبضع، اکتشاف، عوده و اكل» به صورت مصدر در متن اصلی ذکر شده‌اند. مترجم با تکیه بر رویکرد جابه‌جایی گروه‌واژه، مصادر را به ترتیب به صورت فعلی «بخرد، به بازار برود، کشف کرده بود، برگردند و غذا نخوری»

در متن مقصد بازتاب داده است. یکی از روش‌های زیباسازی متن مبدأ و مقصد، به کارگیری تغییر صورت است. تغییر صورت به معنای ایجاد تغییرات دستوری در اجزای جمله همراه با حفظ معناست (احمدی و بابایی، ۱۴۰۱: ۲۳۱). در این روش نویسنده یا مترجم با تبدیل فعل به مصدر و بالعکس، مفرد به جمع و بالعکس، اسم مفعول به فعل، ترکیب اضافی به ترکیب وصفی و... دست به یک نوع تفاخرگویی می‌زند. در ترجمه همیشه نمی‌توان لفظ را به جای لفظ دیگر با همان شکل و ساختار نشانده. انتقال معنی از زبانی به زبان دیگر عموماً با ایجاد تغییراتی در صورت‌های دستوری انجام می‌شود (خزاعی، ۱۳۷۰: ۲۷).

۳-۲-۳. اضافات

در برخی مواقع مترجم بر اساس بافت کلام و تحلیل واژگانی، دستوری و معنایی واحدهای واژگانی زبان مبدأ، چیزی را به متن ترجمه‌شده اضافه می‌کند (هاشمی میناباد، ۱۳۹۶: ۲۴۹). این افزایش دادن‌ها می‌تواند هم بر اساس ذوق و سلیقه مترجم باشد و هم بر اساس مقتضیات متن مقصد.

۱- الشَّيْءُ الْوَحِيدُ الَّذِي يُمَكِّنُهُ أَنْ يَنْقُضَ الْمَوْتَ أَوْ يُجَرِّدَهُ مِنْ جَبْرُوتِهِ هُوَ الْخُلُودُ (العیسی، ۲۰۰۹: ۶۰).

۱- ترجمه: تنها چیزی که می‌تواند پشت مرگ را به خاک بمالد یا این که جلال و جبروتش را بشکند، جاودانگی بود (رحیمی، ۱۳۹۸: ۶۵).

۲- كَيْفَ يُمَكِّنُ أَنْ يُخَلِّدَ عَلِيَّ إِذَا مَا اسْتَسَلَمَتِ الْأُسْرَةُ لِحَقِيقَةِ مَوْتِهِ بِحَيْثُ تَتَعَاطَى مَعًا بِمُوجِبِ الدَّمْعِ وَالْعَوِيلِ؟ (العیسی، ۲۰۰۹: ۶۰)

۲- ترجمه: اما علی چگونه می‌توانست جاودانه باشد درحالی که اعضای خانواده‌اش مرگ او را باور کرده بودند و با اشک ریختن و ناله سر داد سعی می‌کردند از تلخی آن بکاهند (رحیمی، ۱۳۹۸: ۶۵).

۳- غَيْضَةُ الدَّاهِيَةِ تَعْرِفُ بِمَا لِلْكَلِمَةِ مِنْ وَقَعٍ فِي مُجْتَمَعِ بَدْوِيٍّ يَتَعَاطَفُ مَعَ الْعَجَائِزِ لِمُجْرَدِ أَنْهِنَّ عَجَائِزٌ (العیسی، ۲۰۰۹: ۶۶).

۳- ترجمه: غیضه با تکیه بر هوش ذاتی‌اش خوب می‌دانست که این جمله چه تأثیری دارد، آن‌هم در جامعه‌ای مثل جامعه کویت مردمش احترام زیادی برای آدم‌های پیر قائل‌اند، تنها به این دلیل که پیرند (رحیمی، ۱۳۹۸: ۷۳).

از نظر مشونیک یکی دیگر از مشخصه‌های آراسته‌سازی متن مقصد، اضافه کردن یک یا چند واژه به واژگان و عبارات متن اصلی است. گاهی مترجم در ترجمه متون ادبی به منظور افزایش بار ادبی کلام از برابرهاست‌های بسط یافته استفاده می‌کند. عنصر افزایش را در مثال‌های فوق می‌توان مشاهده نمود. مترجم برای ترکیب‌های «أن ینقض الموت وتتعاطی معا و الداهیه» از معادل‌های چند در برابر یک استفاده نموده است. صورت ساده عبارات مذکور در زبان مقصد «مرگ را شکست دهد، به یکدیگر کمک کردن و باهوش» است که مترجم با افزودن چند برابرهاست دیگر، آن‌ها را به صورت ادبی «پشت مرگ را به خاک بمالد، سعی کردند از تلخی آن بکاهند و با تکیه بر هوش ذاتی‌اش» ترجمه کرده است. در افزایش مترجم با تأکید بر مفهومی خاص، متن را با تدبیری برجسته می‌سازد که آشکارترین آن‌ها افزودن واژه یا سازه‌ای جدید به متن است و بدین وسیله به نوعی حجم متن را نیز افزایش می‌دهد (میرحسینی، ۱۴۰۲: ۲۰۳). اضافه کردن واژگان و عبارات جدید به متن ترجمه یک نوع «شفاف‌سازی» به شمار می‌رود. شفاف‌سازی یا منطقی‌سازی به معنی افزودن اجزایی به متن ترجمه است که در متن اصلی وجود ندارد اما به عقیده مترجم برای درک بهتر نویسنده و معنای متن اصلی، به متن ترجمه افزوده می‌شوند (برمن، ۱۹۹۹: ۵۶).

هنری مشونیک دربارهٔ ابزاری نظیر حذف، اضافات و جابه‌جایی در ترجمه می‌گوید این عناصر ناشی از ایدئولوژی و کنش مترجم و به منظور تزئین آن است. همان‌گونه که مشونیک اظهار داشت ارتباط بوطیقایی میان متن اصلی و متن مقصد در بردارندهٔ یک نوع فعالیت فکری و ایدئولوژیک است و در تمامی انتخاب‌های مترجم اعم از حذف، اضافه، تغییرات، انتخاب لغات و قرار دادن آن‌ها، یک کنش آگاهانه وجود دارد که تاریخ مترجم، محیط اجتماعی-سیاسی اطراف وی و یا به عبارتی دیگر فرهنگ و ایدئولوژی‌اش را آشکار می‌سازد. در حقیقت مترجمان دارای یک نوع ایدئولوژی هستند که از همان ابتدای ترجمه، خود را نشان می‌دهد (آسیایی، ۱۳۸۳: ۱۷۳). از آنجایی که ترجمه نوعی فعالیت فکری و

ایدئولوژیک محسوب می‌شود، بنابراین انتظار می‌رود مترجم نیز پیش از آغاز ترجمه با استفاده از منابع مختلف، با فکر و نوع نوشتار نویسنده مبدأ آشنا شده باشد؛ چراکه این امر به منتقد ترجمه کمک می‌کند تا هدفمندانه برش‌های متنی را از متن اصلی و متن ترجمه انتخاب و با موضوع و هدف او سازگار باشند (محسنی، ۱۳۹۹: ۳۲۵).

۴. روابط بینا- بوطیقایی

یکی دیگر از اجزای اصلی بوطیقای ترجمه در نزد مشونیک، رابطه بینا- بوطیقایی میان متن اصلی و متن ترجمه شده است. در ترجمه‌ای که تفکر زیباکنندگی و آراسته‌کردن بر آن حکم فرما باشد، چنین روابطی رو به محو شدن است (احمدی، ۱۳۹۵: ۱۵۵). «لازمه رابطه بوطیقایی میان متن اصلی و ترجمه، ساخت نوعی نظام دقیق بسیط است که هماهنگی درونی و ارتباط عنصر برجسته با برجسته، عنصر غیربرجسته با غیربرجسته، مجاز (ادبی، صنعت) با مجاز، غیرمجاز با غیرمجاز مشخصه آن است» (مشونیک، ۱۹۷۲: ۷).

۴-۱. ایجاد هماهنگی درونی و رابطه بینا- بوطیقایی از طریق مجاز با مجاز

از جمله شگردهایی که باعث ایجاد انسجام و رابطه بینا- بوطیقایی میان متن اصلی و متن مقصد می‌گردد، ترجمه مجاز با مجاز است.

۱- أرسلت عینیها نحو أبيها الممدد على الأريكة في غرفة الضيوف (العيسى، ۲۰۰۹: ۳۵).

۱- ترجمه: سرش را سمت پدرش چرخاند. پدرش در اتاق پذیرایی بر روی مبل دراز کشیده بود (رحیمی، ۱۳۹۸: ۳۸).

۲- لم يرفع عينيه، كان مأخوذاً بمُعْجَزَتِهِ الْخَاصَّةِ، رَفَعْتُ عَيْنِي إِلَى أُمِّي لِأَرَاهَا وَقَدْ شَجِبَ وَجْهَهَا (العيسى، ۲۰۰۹: ۱۰۲).

۲- ترجمه: فهاد سرش را بالا نیاورد. تحت تأثیر معجزه‌اش بود. سرم را بالا آوردم و به مادرم نگاه کردم. رنگ به صورت نداشت (رحیمی، ۱۳۹۸: ۱۱۶).

۳- عندما انتزعت أمي القميص من وجهي رأيت مضاوي تتراجع إلى الخلف خطوات،

تَخَافُ أَنْ يَدْفِنَ وَجْهَهَا فِي الرَّائِحَةِ الْكَرِيهَةِ (العيسى، ۲۰۰۹: ۱۳۰)

۳- ترجمه: وقتی مادرم پیراهنم را از روی بینی ام برداشت، دیدم مضاوی عقب عقب راه می‌رود، انگار می‌ترسید پیراهن فهاد را به بینی او هم بچسباند (رحیمی، ۱۳۹۸: ۱۴۸).

۴- وَكَانَتْ نُهَوِّدُهُنَّ نَافِرَةً كَمَا لَمْ تَكُنْ قَطُّ، وَقَدْ اِمْتَلَأَتْ مَرَّةً أُخْرَى بِوَجَعِ أَيْضٍ يَدْمَعُ خَلْفَ الْقُمْصَانِ، كَانَتْ الضَّرْوَعُ تَبْكِي الْاِبْنَ الْحَبِيبِ (العيسى، ۲۰۰۹: ۱۵۹).

۴- ترجمه: سینه‌هایشان پژمرده شده بود گویی هیچ‌وقت وجود نداشتند! در سینه‌هایشان به جای شیر، اشک جریان داشت! بله، سینه‌ها می‌گریستند. برای پسر عزیزتر از جان (رحیمی، ۱۳۹۸: ۱۸۲).

رابطه بینا- بوطیقایی متضمن نوعی رابطه تناظر (همسویی) میان زبان مبدأ و مقصد است. آنچه در متن مبدأ برجسته و نشاندار است باید در متن ترجمه‌شده نیز چنین باشد (احمدی، ۱۳۹۵: ۱۵۸). این رابطه در ترجمه رحیمی وجود داشته و او به این مسئله اعتقاد دارد.

در مثال نخست عنصر برجسته متن اصلی عبارت «أرسلت عینی‌ها» است که در آن مجاز وجود دارد. ترجمه لفظی آن در زبان مقصد به صورت «چشم‌هایش را به سمت پدرش فرستاد» می‌باشد که مترجم با ظرافت و با به‌کارگیری رابطه بینا- بوطیقایی، صنعت موجود را به‌درستی به زبان مقصد انتقال داده است؛ چرا که در فرهنگ معیار زبان فارسی به هنگام معطوف ساختن نگاه و توجه به شخصی سر به سمت او چرخانده می‌شود.

در متن اصلی نمونه دوم، مجاز مفرد مرسل به علاقه جزء از کل وجود دارد. بدین صورت که چشم جزئی از کل (سر) بیان و خود سر اراده شده است. مترجم با تکیه بر روابط بینا- بوطیقایی مجاز را با مجاز پاسخ داده و انسجام و پیوستگی میان دو متن را حفظ نموده است.

عبارت «من وجهی» مشخصه بارز در نمونه سوم است. در این مثال مجاز مفرد مرسل به علاقه کل از جزء مشاهده می‌شود. در واقع کل چهره بیان و جزئی از آن که بینی باشد اراده شده است. مترجم این صنعت را نیز به‌درستی در ترجمه خود متبلور ساخته است.

در مثال چهارم در دو ترکیب «بوجع أبيض و الضروع تبكي» مجاز بالاستعاره دیده

می‌شود. عبارت بوجع أبيض و الضروع تبكي در معنای مجازی خود به ترتیب به صورت «وجع أبيض كدمعة يدمع خلف القمصان والضروع كالعيون تبكي» است؛ زیرا علاقه میان معنای حقیقی و مجازی ترکیب‌های مذکور از نوع مشابهت می‌باشد. مترجم نیز مجاز را با مجاز در متن ترجمه انتقال داده و رابطه بینا-بوطیقای میان متن مبدأ و مقصد را حفظ کرده است. مجاز بالاستعاره، مجازی است که مناسبت بین معنای مجازی و حقیقی آن مشابهت باشد؛ یعنی قصد شده باشد که به کارگیری لفظ در معنای مجازی به جهت مشابهت آن با معنای حقیقی است (عرفان، ۱۳۷۵: ۲۶۹).

۲-۴. ایجاد هماهنگی درونی و رابطه بینا-بوطیقای از طریق غیرمجاز با غیرمجاز

یکی دیگر از روش‌های ایجاد نظم و برقراری ارتباط و هماهنگی بین متن مبدأ و مقصد، پاسخ دادن به عبارت غیرمجاز موجود در متن اصلی است. بدین صورت که مترجم تعابیر غیرمجاز را به همان صورت غیرمجاز در متن ترجمه برگردان نماید.

۱- أَنْتِي أَتَفَتْتُ كُلَّ يَوْمٍ عِنْدَمَا أَوْزَعُ رُوحِي عَلَى مَشَارِطِ الْعَدَالَةِ مَعَ كُلِّ رَكْعَةٍ أَتَدَكَّرُ بَأَنَّ عَلِيَّ أَنْ أَقْرُصَ خُدُودَ فَهَادٍ (العيسي، ۲۰۰۹: ۷۵).

۱- ترجمه: من هر بار که وجدانم را قاضی می‌کنم، بیشتر از قبل از درون فرومی‌ریزم. در هر رکعت نماز به یاد می‌آورم که باید لب فهاد را بکشم (رحیمی، ۱۳۹۸: ۸۴).

۲- دَعَوَاتُهَا لِلْجُلُوسِ فِي الْكُرْسِيِّ الْأَمَامِيِّ سَمِحَتْ لَهَا بِأَنَّ تَسْتَأْتِرَ بِفَتْحَاتِ التَّكْيِيفِ (العيسي، ۲۰۰۹: ۸۴).

۲- ترجمه: از اش خواستم روی صندلی جلوی ماشین بنشیند و دستش را هر چقد که دلش خواست روی شیارهای کولر ماشین بگذارد (رحیمی، ۱۳۹۸: ۹۶).

۳- أَنْزَلَ الدَّرَجَاتِ أَرْبَعًا فَرْبَعًا أَنْادِي أُمَّهَاتِي بِأَسْمَائِهِنَّ (العيسي، ۲۰۰۹: ۱۲۱).

۳- ترجمه: سمت راه‌پله دویدم، پله‌ها را دو تا یکی کردم و مادرانم را به اسم صدا زدم (رحیمی، ۱۳۹۸: ۱۳۷).

۴- الأنتفاضات القديمة التي تكذبت في جسدي بدأت تستيقظ كما تستيقظ الوحوش، تسح دمعا سخيا (العيسى، ۲۰۰۹: ۱۵۰).

۴- ترجمه: خشم کهنه‌ای که از مدت‌ها قبل در درونم انبار شده بود، همچون گدازه‌های آتشفشان فوران کرده و تبدیل به اشک‌های داغ و سرکش شده (رحیمی، ۱۳۹۸: ۱۷۰).

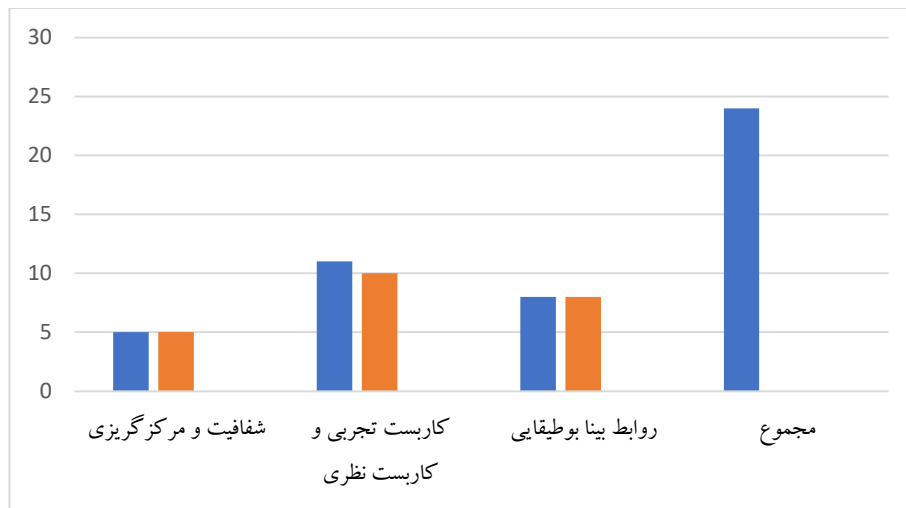
در مثال نخست عنصر برجسته، عبارت «أوزع روعي على مشارط العدالة» است که در زبان مقصد معنایی کنایی دارد. ترکیب مذکور در لفظ به معنای «روح و جانم را بر روی تیغ عدالت می‌گذارم» است که مترجم آن را به صورت مناسب و با حفظ معنای کنایی آن را به صورت «وجدانم را قاضی می‌کنم» در متن ترجمه بازتاب داده است. در نمونه دوم فعل «تستأثر» جایگزین فعل «تلمس» شده است. ترجمه کلمه به کلمه آن به صورت «شیارهای کولر را در انحصار خود در آورد» می‌باشد که مترجم معنای آن را به صورت جایگزینی در متن ترجمه نمایان ساخته است. گاهی مترجم به نخستین واژه و عبارتی که به ذهنش می‌رسد اکتفا نمی‌کند؛ بلکه با گنجینه واژگانی خود به دنبال مترادف‌ها و برابرنهادی برای آن واژه یا عبارت می‌گردد که ادبی‌تر باشد (حیدری، ۱۳۹۸: ۲۱۱).

در مثال سوم عنصر بارز در متن اصلی ترکیب «أربع فأربع» است که در لفظ به معنای «چهار تا چهار» می‌باشد. مترجم ساخت مذکور را با در نظر گرفتن چارچوب‌های کلامی و عناصر فرهنگی زبان فارسی به شیوه درست و مناسب «دو تا یکی» در متن مقصد انعکاس داده است. اهمیت ترجمه نه تنها در معادل‌یابی واژگان؛ بلکه در انتقال مفاهیم فرهنگی نمود می‌یابد و نقش مترجم در جایگاه تأمین‌کننده بخشی از نیازهای فرهنگی جامعه، نقشی اجتماعی است (لفور و همکاران، ۱۳۹۴: ۵۴).

در آخرین نمونه، عنصر برجسته متن اصلی ترکیب «بدأت تستيقظ كما تستيقظ الوحوش» است. مترجم با تکیه بر ظرافت‌های زبانی و معیارهای زبان مقصد، نسبت به برگردان ترکیب مزبور اقدام کرده است. ترجمه تحت‌اللفظی آن در زبان فارسی به شکل «شروع کرد به بیدار شدن همان‌طور که حیوانات وحشی بیدار می‌شوند» می‌باشد اما مترجم

تعبیر مذکور را با توجه به معیارهای فرهنگی - زبانی زبان فارسی به صورت «همچون گدازه‌های آتشفشان فوران کرده» برابریابی کرده است. استفاده از معنای لفظی این ترکیب، رابطه بینا- بوطیقایی متن مبدأ و مقصد را دچار اخلال کرده و پیام اصلی را در پوسته خود نهان می‌گذارد. برابرنهاد انتخابی برای عبارت مذکور با استانداردها و شرایط فرهنگی زبان فارسی تطابق و تناسب دارد که این امر از سوی مترجم رعایت شده است.

مترجم باهدف مطابقت دادن متن اصلی با ذهنیت خواننده فارسی‌زبان از ایجاز بهره جسته و نسبت به دقت در عبارت‌پردازی بسیط و شیوا و رعایت موسیقی و ضرب‌آهنگ جملات تعلق‌خاطر نشان می‌دهد. منعکس ساختن عناصر موجود در متن اصلی در زبان مقصد حکایت از نوعی تقارن و همسویی دارد؛ چراکه باهدف حفظ ضرب‌آهنگ و صورت اصلی، واحد جمله را با جمله، عناصر برجسته را با عناصر برجسته و مجاز را با مجاز ترجمه کرده است. می‌توان گفت این نوع ترجمه از سوی رحیمی به معنای رعایت بوطیقایی متن اصلی و متن مقصد و ایجاد پلی بینا- بوطیقایی میان دو متن مذکور می‌باشد. در مثال‌های فوق، متن ترجمه‌شده با متن اصلی دارای نوعی رابط هم‌ساختگی است و واحدهای معنایی، صوری و انگاره ضرب‌آهنگی در درون جملات متن مقصد حفظ شده‌اند.

نمودار ستونی به‌کارگیری عناصر رویکرد بوطیقایی ترجمه هنری مشونیک در متن ترجمه

بحث و نتیجه‌گیری

- در مجموع ۲۴ نمونه برای بررسی مؤلفه‌های بوطیقای ترجمه‌ مشونیک انتخاب شد که از این تعداد، ۵ نمونه برای عنصر شفافیت و مرکز‌گریزی، ۱۱ مورد برای کاربست تجربی و کاربست نظری و ۸ مورد برای روابط بینا- بوطیقایی در نظر گرفته شد. با بررسی‌های صورت گرفته بر روی متن ترجمه، مؤلفه‌های کاربست تجربی و کاربست نظری و روابط بینا- بوطیقایی در ترجمه رحیمی پربسامدتر بوده و از نمود بیشتری برخوردار است.

- با توجه به این که رمان مذکور ویژگی‌های یک متن ادبی را دارد و از عبارات و تعابیر عامیانه و ادبی آهنگین برخوردار است و همچنین با وجود اختلاف عناصر فرهنگی در دو زبان، ترجمه تحت‌اللفظی و مستقیم نمی‌تواند پاسخگوی انتقال معانی باشد، بنابراین رویکرد بوطیقای ترجمه‌ مشونیک در این شرایط راهگشا بوده و به ارائه ترجمه مناسب و درعین حال مسجوع کمک می‌کند.

- در بخش شفافیت و مرکز‌گریزی، مترجم با در نظر گرفتن رابطه متنی میان زبان اصلی و مقصد، همانند متن اصلی، از واژگان و عبارات ساده و بی‌تکلف در ترجمه خود استفاده کرده و نوشتار او سرشار از جمله‌های ریتمیک و با ضرب آهنگ دلنشین است که این امر نقش مهمی در انتقال معنا و بار احساسی متن ایفا می‌کند.

- در بخش کاربست تجربی و کاربست نظری، مترجم از مؤلفه‌های در نظر گرفته شده برای کاربست نظری نظیر حذف، جابه‌جایی و اضافات، در جهت آراسته‌سازی و تفاخر گویی متن خود بهره جسته است که این امر را می‌توان یک نوع ایدئولوژی خاص در ترجمه قلمداد کرد که از سوی مترجم برای پیشبرد اهداف خود در راستای ارائه یک ترجمه ادبی اتخاذ شده است.

- در زمینه روابط بینا- بوطیقایی باید گفت مترجم لوازم موردنیاز برای برقراری یک رابطه دقیق و مطلوب میان متن اصلی و مقصد را به‌درستی کار گرفته است و هر یک از عناصر برجسته متن مبدأ را در متن مقصد پاسخ داده و بر یکپارچگی ساختار متن ترجمه افزوده است. می‌توان گفت مترجم در این بخش صنایع ادبی نظیر مجاز و غیرمجاز را که

دارای تأثیر زیباشناختی یکسانی در متن مبدأ و مقصد است به‌خوبی در ترجمه خود به‌کاربرده است. زبان متن ترجمه، مطابق با هنجارهای رویکرد بوپتیقای مشونیک و متن مقصد تعبیه‌شده و مترجم سعی کرده است تا با ارائه یک ترجمه قابل قبول، نشانه‌های فرهنگی زبان و رویکرد ایدئولوژیک خود را به خواننده نشان دهد.

- همچنین می‌توان گفت مترجم معنای واژگان، عبارات و تعابیر اصطلاحی را به‌طور نسبی دریافت کرده و معادل هر یک از آن‌ها را مطابق با بافت متن مقصد و عناصر تعیین شده برای رویکرد مشونیک، در ترجمه متبلور ساخته است. از این رو می‌توان گفت مترجم رسالت خود را در یافتن عناصر تولید معنا در متن اصلی و سپس بازآفرینی آن در ترجمه تا حد مقبول ادا کرده است. هرچند در موارد اندکی دچار لغزش‌هایی نیز شده است.

تعارض منافع

تعارض منافع ندارم.

ORCID

Abbas Ganjali

<https://orcid.org/0000-0002-6437-6889>

Sayed Mahdi Nouri Keyzгани

<https://orcid.org/0000-0001-7867-4898>

Masoud Salmani Haghighi

<https://orcid.org/0000-0003-3898-5987>

منابع

آسیایی، حمید. (۱۳۸۳). «ایدئولوژی و ترجمه»، مجموعه مقالات دهم اندیشی ترجمه‌شناسی انجمن زبان‌شناسی ایران، تهران، یلدا قلم، صص ۱۸۲-۱۶۹.

احمدی، محمد رحیم. (۱۳۹۵). *نقد ترجمه ادبی نظریه‌ها و کاربردها*. تهران: رهنما.

احمدی، محمدنی و بابایی، یحیی. (۱۴۰۱). نقد ترجمه بخش‌هایی از رمان «سیدات القمر» با تأکید بر تکنیک‌های هفت‌گانه. *دوفصلنامه پژوهش‌های ترجمه در زبان و ادبیات عربی*،

صص ۲۴۴-۲۱۷. <https://doi.org/10.22054/rctall.2021.58708.1538>

حیدری، حمیدرضا. (۱۳۹۸). تغییر بیان و فاخرگویی در ترجمه از فارسی به عربی بر اساس نظریه وینه و داربلنه. *دوفصلنامه پژوهش‌های ترجمه در زبان و ادبیات عربی*، ۹(۲۰)، صص ۲۱۶-۱۹۷.

<https://doi.org/10.22054/rctall.2019.42159.1391>

خزاعی فر، علی. (۱۳۷۰). تکنیک‌های هفت گانه ترجمه (۱). *نشریه مترجم*، ۳(۱)، صص ۳۴-۲۳. رحیمی، روح‌الله. (۱۳۹۸). *بهشت مامان غیضه*. چاپ اول. تهران: نیماژ.

زرکوب، منصور و صدیقی، عاطفه. (۱۳۹۲). تعدیل و تغییر در ترجمه، چالش‌ها و راهکارها با تکیه بر ترجمه کتاب *الترجمة و أدواتها*. *دوفصلنامه پژوهش‌های ترجمه در زبان و ادبیات*

عربی، ۳(۸)، صص ۵۴-۳۵. 20.1001.1.22519017.1392.3.8.2.3

شادمان، یسرا و عربی، مینا. (۱۴۰۱). نقد برگردان کریم پورزید از رمان «طشاری» اثر انعام کججی با عنوان «تکه پاره‌های من» بر اساس الگوی گارسس. *دوفصلنامه پژوهش‌های*

ترجمه در زبان و ادبیات عربی، ۱۲(۲۶)، صص ۱۰۴-۷۱.

<https://doi.org/10.22054/rctall.2021.58299.1531>

عرفان، حسن. (۱۳۷۵). کرانه‌ها: شرح فارسی کتاب *مختصر المعانی* {تفتازانی}. قم: هجرت. العیسی، بشینه. (۲۰۰۹). *تحت أقدام الأمهات*. الطبعة الأولى. الجزائر: دار العربية للعلوم. لفور، آندره، بسنت، سوزان و هورنی، مری اسنل. (۱۳۹۴). *چرخش فرهنگی در مطالعات ترجمه*. ترجمه مزدک بلوری. چاپ دوم. تهران: قطره.

میرحسینی، عشرت سادات. (۱۴۰۲). تأثیر ایدئولوژی در ترجمه: بررسی برگردان فارسی خبری از *واشنگتن تایمز*. *فصلنامه مطالعات زبان و ترجمه*، ۵۶(۱)، صص ۲۱۸-

۱۹۵. <https://doi.org/10.22067/lts.2022.72315.1064>

محسنی، صابر. (۱۳۹۹). بررسی ریتم در ترجمه‌های فارسی آثار کریستیان بوبن مورد مطالعه: ترجمه مهوش قویمی از Geai و Isabelle Bruges (ابله محله) و (ایزابل پروژ).

پژوهشنامه انتقادی متون و برنامه‌های علوم انسانی، ۲۰(۸)، صص ۳۱۵-

۲۹۵. <https://doi.org/10.30465/crtls.2020.30687.1833>

هاشمی میناباد، حسن. (۱۳۹۶). ابزارهای مفهومی نقد ترجمه (۲) فنون و راهبردها، تکنیک‌ها و تاکتیک‌ها. *فصلنامه نقد کتاب ادبیات*، ۳(۱۲)، صص ۲۶۸-۲۴۷.

<https://www.farhangemrooz.com/news/36222>

English References

- Berman, A. (1999). *La traduction et la lettre ou l'auberge du lointain*. Paris: Seuil.
- Meschonnic, H. (1972). *propositions pour une poetique de la traductio*. In: *Langages*, 7 annee, n28, 1972. Pp 49-54.
- Meschonnic, H. (1982). *Critique du rythme*. Anthropologie historique du langage, Lagrasse: Verdier.
- Meschonnic, H. (1999). *poetique du traduire*. Paris: Edition Verdier.

Translated References to English

- Asiai, H. (2013). "Ideology and Translation", a collection of articles on translational double thinking of the Linguistics Association of Iran, Tehran, Yalda Qalam, pp. 169-182. [In Persian]
- Ahmadi, M. R. (2015). *Criticism of literary translation of theories and applications*. Tehran: Rahnama. [In Persian]
- Ahmadi, M. N. and Babaei, Y. (2022). Comparative Critique of the Translation of Parts of the Novel "Sayyid al-Qamar" Emphasizing the Seven Techniques. *Journal of Translation Researches in the Arabic Language and Literature*, 12(26): 217-244. <https://doi.org/10.22054/rctall.2021.58708.1538> [In Persian]
- Hashemi Minabad, H. (2016). Conceptual Tools of Translation Criticism (2) Techniques and Strategies, Techniques and Tactics. *Literature Quarterly Book Review*, 3(12): 268-247. [In Persian]
- Heydari, H. (2018). Changing Expression and Derision in Translating from Persian to Arabic based on Vine and Darlene's Theory. *Journal of Translation Researches in the Arabic Language and Literature*, 9(20): 197-216. <https://doi.org/10.22054/rctall.2019.42159.1391> [In Persian]
- Khazaei Far, A. (1991). Seven Techniques of Translation (1). *Marteq Magazine*, 3(1): 23-34. [In Persian]
- Rahimi, R. (2018). *Mother Ghazizah's Heaven*. Chapter 1. Tehran: Nimazh. [In Persian]
- Zarkoub, M., and Sediqi, A. (2013). Equivalence and Changes in Translation: Challenges and Strategies, Focusing on Translation of Al-Tarjemah Va Adavatoha. *Journal of Translation Researches in the Arabic Language and Literature*, 3(8): 54-35. 20.1001.1.22519017.1392.3.8.2.3 [In Persian]
- Shadman, Y., and Arabi, M. (2022). Critique of Karim Pour Zubeid's Translation of the Novel "Tashari" by Anam Kajaji "My Pieces" based on the Pattern of Garcés. *Journal of Translation Researches in the Arabic Language and Literature*, 12(26): 71-104. <https://doi.org/10.22054/rctall.2021.58299.1531> [In Persian]
- Irfan, H. (1996). *The Banks: A Persian Description of the Short Book of Al-*

- Ma'ani {Taftazani}*. Qom: Hijrat. [In Persian]
- Al-Eisa, B. (2009). *Under the initiative of mothers*. first edition. Algiers: Dar Al-Arabiya Lululum. [In Persian]
- Lefebvre, Andre Besnet, Suzanne and Hornby, Mary Snell. (2014). *Cultural Turn in Translation Studies*. translated by Mazdak Bluri. ch 2. Tehran: Ghatreh. [In Persian]
- Mir Hosseini, I. S. (2023). The Effect of Ideology on Translation: A Study of the Persian Translation of the Washington Times News, *Journal of Language and Translation Studies (LTS)*, 56(1): 195-218. <https://doi.org/10.22067/lts.2022.72315.1064> [In Persian]
- Mohseni, S. (2019). A Review of Rhythm in Persian Translations of the Works of Christian Bobin: Mahvash Ghavimi's Translation of Geai and Isabelle Bruges. *Critical Studies in Texts & Programs of Human Sciences*, 20(8): 315-295. <https://doi.org/10.30465/crtls.2020.30687.1833> [In Persian]

استناد به این مقاله: گنجعلی، عباس، نوری کیدقانی، سید مهدی و سلمانی حقیقی، مسعود. (۱۴۰۲). نقد و بررسی برگردان روح‌الله رحیمی از رمان «تحت أقدام الأمهات» با تکیه بر رویکرد بوطیقای ترجمه هنری مشونیک ۱۹۷۲م. دوفصلنامه پژوهش‌های ترجمه در زبان و ادبیات عربی، ۱۳(۲۸)، ۱۸۱-۲۱۱. doi: 10.22054/RCTALL.2023.72500.1665

Translation Researches in the Arabic Language and Literature is licensed under a Creative Commons Attribution-Noncommercial 4.0 International License.